

Pest 1859, vasárnap Augusztus 21-dikén.
Megjelenik minden vasárnap másfél nagy íven.

1. köt. 5. sz.

Előfizetési díj fél évre 5 ft. 25 kr., egész évre 10 ft. 50 kr.
Előfizetheti: Werfer Károly kiadónál feldunán 10. szám alatt, és minden es. kir. postahivatálnál.

Angol leczkék a magyar embernek.

(Némi magyarázattal a londoni szükkülködők újjeli tanácsjához.)

Utazott nálunk valaha egy angol, ki nagyon megdicsért bennünket, csak azt találta különösnek, hogy Magyarországbán annyi orvos van, — mondja, — mert ha két magyar ember találkozik, az egyik bizonyosan azt kérdi a másiktól: hogy van?

A magyar ember is eljár Angliába, és azt nem fűdözte föl, hogy Angliában szinte

oly sok orvos volna, mint nálunk; hanem a magyar ember Angliában is orvos marad, ott is azt kérdi mindenkitől: hogy van? és a sok kérdezgetés után csakugyan megtudta, hogy Angliában néha igen rosszul vannak; mert a gazdag Angliában az emberek között szegény van ám legtöbb.

Bár minden ember elmehetne utazni; de nem azért, hogy pusztán mulatni menjen, hanem összehasonlítás kedvéért, mi van másutt jobb? de azt is meg kell jegyezni, mi van

másutt rosszabb? s akkor látszik meg milyen fakó a fakó, ha a pej mellé állítják.

A világrt sem akarnék egy hetvenkedni, mint a kecske, melyről azt beszéljük, hogy egymaga kilenczvenkilencz szabónál többet nyom; de némi vizsgálódás után észrevettük, hogy szép az a sok gyári kémény, meg az a nagy szorgalom is igen szép, a mi Angliában van, nálunk pedig nincsen; hanem, bezzeg, csunya az a sok nyomorult, kiknek London nem tud hajlékot adni, — miről nekünk, ma-

gyaroknak, fogalmunk sincs; mert nálunk ismét ilyen nyomor nincsen.

Beszélnék az alföldi betyárokról, kiket én sohasem fogok védelmezni; de mégis azt mondom, betyárnak is külömb ember az alföldi tévelygő, ki nappal vagy éjjel messziről rákiált az utasra: Megállj! ki vagy? s a kinek ereje és hozzávaló bátorsága van, legalább elkészülhet a védelemre, míg Angliában a nyomortól kényszerített csöcseléek, ezerféle rablóbandára oszlik, és valóságos művészettel ugy osztják el a rablást, hogy egyik osztály az utcán, a másik a boltokban, a harmadik kapu alatt vagy a szentegyházban üzi mesterségét; mert hisz magában Londonban hatvanezer embernek nincsen állandó tanyája; hanem alszik ott, a hol az álm elnyomja; mert bár a hatóság készítetett olesó lakokat, melyekben néhány fillérért éjjeli tanyát lehet kapni; de mit használ, ha a szükséghez képest a tized-rész sem fér be.

Angliában hány ezer ember van ki éveszámra sem eszik húst, míg nálunk a zsellér hetenkint egyszer bizonyosan pecsenyét és rétest eszik. Azután nálunk a koldus nem kér kenyeret; mert magának is van; hanem kér pénzt, vagy zsírt és lisztet, mit könnyebben pénzézzel tehet.

Árnyoldalaink mellett ez a vigasztalás, és ha gazdaszatunkban öntudatosabbak leszünk, meg tudjuk bősztülni a pénzt, nem kapaszkodunk a hiúság rongyai után, olyan nemzet leszünk, melyet öntudatos egyszerűségünk kincseért fognak megbámulni.

Egyik képtünk híven mutatja azon szánandó tanyát, hova az angol szűkölködő éjjele betódul, ha helyet kap. Hasonlít-e ehhez azon magyarhoni csendes falusi ház, mely bár a falu végére szorult, de lakóinak külön ágyat ad? és bár a mécsnek világa gyér sugarat vet a kis ablakra, hányszor lőn e kis világosság utmutatója az eltévedt vándornak, ki nagy ritkán pénzért; de leg többnyire szép szóért e e szűk tanyában vendéget is talált.

Ne tagadjuk hibáinkat, vagy jobban mondva: hiányainkat; de mert néha nagyon hajlandók vagyunk búsulni, hasonlításuk össze helyzetünket másokéval, és bizony mondom néktek: megvigasztalódtok.

Ezért vettük át lapunkba a londoni szűkölködők éjjeli tanyájának rajzát, hogy a mit mi nem akartunk elmondani, találja ki az olvasó maga.

A zárda romjai.

(Eger 1857.)

Busult embereknek született az erdő,
Az ő itt a földön, mi égen a felhő;
Mig ez nagy-epedve issza a harmatot,
Hej! te erdő, iszol könnyűt, vort, bánatot.
De ne félj, ez egyszer nem bánt semmi lélek;
Kűm hagyom én a bűt, mikor ide lépek;
Minek is hullatnám szent öledbe könyem,
Akkor egy leveléd sem maradna zolden;
Pedig úgy szeretem ezt a rezgő lombot;
Elringatja lelkem, mint a vadgalambot;
Úgy szeretem én e titkos méla zűgöt,
Mint ha csalogányok ölelgetnék egymást,
És így szólának: „szeress, lelkem, szeress,
A szerelmem kívül életet ne keress!”
E tündérbeszédre ide s tova nézek,
Ó, itt lesz valahol a családí fűszek!
Beszélj, te gyűngyharmat, ott a cserlevelen:

Merre merre lakik a dalfejedlem?

És im megesattan a zöld árnyéku sátor,
S dalt hallok, a minőt nem hallani máshol;
Dalt hallok, szabad dalt, mint a kard pengéje,
Melyen diadal van koszoruba vésvé,
Majd meg olyan búsat, mint midőn az árvák
Egymást eltemetik, koporsóba zárják . . .
E bús süvöltésre elsikoltom magam:
„Jöszte a zivemre, édes, kis madaram!”
Dehogy jő, dehogy jő, már ott száll a mélyben,
Mig a nap lehajlik, tán utól sem érem;
Verem szét a galyat, sietek utána . . .
Ílát egyszerre, ime, egy rom áll utamba!
Mint vénült remete, ősz szakállal, fővel,
Ki meghalni a fa sudarához dőlt el . . .
Mit keres itt e fal, mélyen ide bújva?
Mint a reményvesztett szerelmemnek bűja,
Mi lovag rakatta ezt menedékhelyül?
Kinek sarkantujja pengett itt legelő?
Hej! csak tarajára akadnók hirtelen,
Azt is itt viselném, itt, én a szívemen,
S ha elém tűnnék egy barnapiros vérfolt,
Mely honfűbebebből a szent hazáért folyt,
Be megesólgatnám, be megölelgetném,
Mint a nap a hajnalat, a regg szürkületén;
Csakhogy itt babérral van minden benőve,
Dicsőség levele hull a hideg köre,
Mely sohasem hervad, mely mindig tavaszlik,
Mint a magyar, a ki nem hal meg, csak alszik . . .
S fűnyesb jövőt épít a romba dől multra!
Ugy van. E kereszt is azt beszéli, melyre
Most bukkanok, a rom magasán heverve,
A kereszt az örökélet lobogója,
Mely a haláltól a bűnöst is megójjá . . .
Nekünk is volt, igen, hajh, igen sok vetkűnk,
Ámde millio szív imádkozott értünk; —
Ki hinné, hogy itt is erők dőljenben,
Imatermő zárda álla régiesen.
Hogy a kövek, hová most a sasok ülnek,
Romjai egy édes menyeyi köpűnek,
Melyben az imádság sejtés meze készült,
Jámbor férfiaknak szíve középből.
E bedőlő folyosón áradt végig a dal,
Mely koldus szívtől az égi hatalommal,
Hangjára lelipent a villám, a felleg,
S mindketten amott a sziklán térépelték.
Hát e csonka ív itt? — a kapuból maradt,
Melyen tul tölörpül a vasónakarat,
S a szent engedelem vévén által lelked,
Szárnyán Istenednek villágg emelget . . .
Szinte látom őket, mint röpülnek ide!
Hozományúl szívet nyújtja mindenike.
Némelyiké vézrik titkos fájdalomban,
Azért kopogtat oly halványan, nyugodtan, —
Más vitézi kardal van még felőveze,
Hanem lefejteti szépen a küszöböt,
Ajkához szoritja az olvasószemet,
S rája tiizes, forró könyvitket ereget;
„Isten hozzád, csaták vérpiros virága,
Üdvözlégy lelkeimnek aranyapvilága!”
Hát amott ki lépdel lassu méltósággal,
Kit megsérténi tán a szellő is áttal?
Szép ezüstszakálla, szép aranykeresztje:
„Szent ház! a püspököt nyugodni ereszd be!”
Itt meg karesu ifju ifju lesütött szemekkel,
Kit egy földi aungal véres átka terhel . . .
„Szürkötöst, barátim! s fúrteimre havmat,
Míg a bűn, míg a szív együtt el nem havmad!”
És hemén zokogni, multját vézekleni;
Az éjben, a könyben édes kedvét leli;
Sokáig nem látja még a vad erdő sem,
Mig egyszer előlép, — de már ekkor őszén,
Ki-kiballag ama csüdes kerek tóra,
Kelet felé fordúl, emlékezik róla!
És a mint elmereng, a mint szíve tárul,
Szép fehér galamb jő egyszer messzetjárul . . .
Zöldülő levelkét ejt a kebelére:
„Bocsánat legyen nagy fűjaldalmid bére!”
Ah! mért nem lehettem akkor közelében,
Hadd kötöttem volna koszortu nevben;
Lilliomfűzért a szent száz óltárára,
Ki a bűnösért oly híven közhéjára . . .
Most a kép, az oltár, Isten tudja hol van?
Tán hű fiaival itt havvad a porban,
Vagy egy redves odú rejti el valahol,
Mely minden éjjelen ép azért világol; —

Zsoltosmát vad méhek zengenek körülte,
Lábaihoz tisztá sziuméz-italt szűrve;
A szellő pedigen virágot hajt felé;
Jó, de hisz őket már úgy is uthan ledé,
Sietve a világ legszebb virághoz,
Kinek menyvirága az aungal is áldoz . . .
Hej! te, kegyes szellő, vígy engem is oda;
Hisz anyám ő nekem, anyám, nem mostoha!
Tudom, úgy sincs ottan egy esengetyűje sem,
Mely hajnalonta az üdvözletre intsen;
Majd solajtok én az Ave Máriáira,
Ő meg, ő áldást kér a magyar hazára!

Mindszenty Gedeon.

Öreg A. B. CZ. vén emberek számára.

(Kinek nem viszket, ne vakarja.)

Különös időket élünk; Liszt, kinek nyakába kardot akasztott lelkesülésünk, most ugyanazon kardot ellentünk rántja, zenéinek egy csapással levágja törzseről, a magyar nép ajkáról, s odaadja a cigányoknak, mint valami bitang lovat, minek gazdája nem lévén, nem is keresi.

Tehát így jártunk a híres magyar zenészszer, ki, alapos ösmertetés helyett, lemellesztí egyik szárnyunknak ékes tollát, — mert tán megáldotta, hogy az írők egy része ugy is tépi a másik szárnyat, s maholnap magunk vedlesztjük le minden szépségünket; akkor aztán lesz már épen amnyi vasut, hogy egész Europa eljöhet bámolni, nem lesz stútyas, nem lesz ékességünk, magunk osztoztunk meg, azaz: magunk téptünk le magunkról mindent.

Én azt is elhiszem, néhány urfi el sem képzelheti, mi van féltenivaló a magyar nyelven? Csakhogy azért még van ám virágillat, ha a náthások nem érzik is; és hogy legalább gyanítsák, merre van az, mit rég kellett volna tudniok: figyelmeztetem, hogy nyelvünk és észjárásunknak alkotásában van a kínés, mit néhány hitvány rézpénzért fölvaltani nem lehet.

Hogy többet ne mondjak: van nyelvünkben egy szó, mit a magyar ember csak a nagyság gondolatának ad meg, s épen midőn azt megadja, egyszersmind kifejezi büszkeségét és az érdemet, minek ő még büszkeségében is tiszteletet ad. A magyar ember leborul a nagyság előtt, s ezzel valami rendkívülit mond; mint a melyben még sem alázta meg magát. A német azt mondja: Ich werfe mich darnieder, ich beuge mich (azaz meghajol, mit száz körülmeny közt megtehet), ich falle nieder, ich knie! Egytől egyig valami köznapit, megszokottat mond, holott a magyar a leborulást csak a végheden hatalmas Istennek és a nagy escelekedetnek adja meg.

Lássatok: egyetlenegy szó, melyben a magyar ember úgy benn van, hogy minél nagyobb gondolatnak megösmérését akarja kifejezni, annyival nagyobb ő maga is, ki a nagy gondolatnak mértékéül saját nagy büszkeségének meghajlását mondja, azaz: mi annál végletlen is nagyobb: leborul.

Ilyen szava csak olyan nemzetnek lehet, ki az Istenfél neki adott lelket megböcsüli, minden szóra meg nem hunnyázkodik; de mégis beösméri, hogy van a nagynál is nagyobb, hogy pedig olyan nagy, hogy még le is lehet előtte borulni.

És, ti, könnyelműek, nem tudjátok, hogy

nyelvek oly szép, mint az imádság, — s ti csak káromkodni tudtok rajta.

Ha a nyelvnek sajátosságában ninesen meg az a különös jelleg, mi a virágok közt alakra és szmre nézve megkülönbözteti egyiket a másiktól, — ugy nem látom át, miért kellene magyar könnyvet írni? Hisz akkor nyitva van előttünk a világnak valamelyik kész irodalma, szegődjünk oda, s ne kinlődjünk a gallicismusok és germanismusok átültetésével, beszéljük a másikat egészen.

Lássák önök, így mindjárt készen lesz a cosmopolitismus a legszélesebb értelemben, s egy tudós hazánkfa megéri, hogy tanát csakugyan követik; hanem követői olyan emberek lesznek, kik fölötték, túl az öt láb magasságon, és saját anyanyelvük izét nem érezték meg, s el nem tudják gondolni, mi van azon megszeretnivaló? Hát a sok virág és tarka madár mirevaló? hát azokat miért nem pusztítjátok ki? elég egyetlenegy madár; hanem melyiket választjátok? a dalos madarat, a csalogányt, melynek a tolla csunya? vagy a szép tollu pávát, mely fülhasítólag visít?

Itt vannak a cosmopoliták, kik csak emberek akarnak lenni; de nemzet nem! mert a boldogtalank nem gondolják meg, hogy az emberek fogalmában meg a szőke, barna, rézvörös és fekete is megvan; tehát csupa cosmopolitismusból melyik fajt verjük agyon?

Boldogságos Isten, ki ezt a szép és érteljes nyelvet megteremtett, látod, mire jutánk! holott nagy Európának egyetlenegy nyelve nines, mely az eszméket rövidebben fejezné ki. Példa rá ez: megidéztek! mit a német ennyi szóval tud elvégezni: Ich lasse dich vor Gericht bestellen! Az egyetlen szóban megvan a határozott jogi értelem, meg a két ember közti viszony és hivatkozás a bíróra. Ilyen szavak vannak a magyar nyelvben; hát még mily büvös erő van a a magyar ember ésjárásában, midőn a kérdésre nemcsak választ ad; hanem valóságos képet rajzol, hogy a másik mintegy képen lássa, mit megakarna tudni.

Hányszor beszéltem azzal a meg nem rontott ésjárással néppel, melynek minden tagja magával hordja a keleti büvös, s midőn tartózkodás nélkül szólhat, ugy beszél, hogy beszédét nem csak hallani; de látni is lehet.

„Gazdag ez a szomszód?” Kérdém valamelyiket, s azt feleli:

„Biz, uram, a pénzt nap számban kellene megolvastatni; mert maga nem győzn meg.”

Vagy:

„Ha a földje közepére áll, mind tudom, meglátná-e a szélét.”

Ezer meg ezer hasonló változatban hallhatjuk ez egyetlen eszmét, mindenik saját ésjárása szerint rajzolja le képbén; de bár ezt századok óta így szokta, ugyan századok óta nem akarja senki észrevenni, még a legközelebbi ötven évnek irodalmi munkássága sem, sőt a legujabb tíz év elfut mellette, mint a jégeső, mely a mit előtálal, mindjárt agyonveri.

Egy párbeszédre emlékszem, mit ide le is írok.

„Feleséges ember kend, János?” — kérdém kocsisomat.

„Kénytelen vele az ember; mert hiában

várná, hogy magától fölmagzik, mint a dudva.”

„Van-e szaporaság?”

„Ha megránzn a fát, uram, hat is esnék le róla.”

„Szép Istenáldás egy fészekben, talán sok is!” — Jegyzém meg, mire azt mondja:

„Mégis jobb uram, mintha csak az árnyéka volna az embernek.”

„De terem ám a gond annyi gyerek után.”

„Legalább nem esik az emberbe pénz.”

„Engedelmesek-e a gyerekek?”

„Kénytelenek, uram; mert akkor is láták ám hébehóba a kezemet, mikor nem volt benne kalács.”

„Bizony nem árt a biztatás a gyerekeknek.”

„Már, uram, azt hiszem, ha maholnap elvenne közülük az Isten, legalább tudják, hogyan kell megállni támaszkodás nélkül.”

„Okosan van, János, bár minden apa így gondolkodnék.”

„Azért adta, uram, az Isten az észet, hogy az ember tudja, hogy a fá is a maga gyökerével kapaszkodik meg.”

Igy beszél a magyar ember, — ilyen annak ésjjárása, mit épen írónk nem ösmernek, s midőn magyar embert rajzolnak, kislül egy két lábú tollatlan, föllengős irányban, melynek minden szavát Helmezy faragta; hanem kérdem: mikor még Helmezy nem volt a világban, miképen beszélt a magyar ember akkor?

Ezt, persze, némely gyámoltalan körmön fönt magyarságnak mondja; de az bizonyos, hogy magyar; és ha ökegyelme tanulmányozná, lassankint megérezné az izét, s utóbb térdre borulva imádná az Isten, hogy ez ép és szép nyelvet neki megösmerni engedé; s míg maga a mellét verné, megkérné mást, hogy az meg verje hátba eddigi vak-ságáért.

Magyar írónak lenni nagy föladat, de nagy tisztelet; mert nagyon sok tírés mellett van egy olyan jutalma, mit az Isten a választottaknak csak titokban tár föl, mint a büvölőnek a büvészet titkát, hogy annyi ezer közül csak egyedül vagy kevesedmagával tudja, tudniillik, a magyar nyelv szépségét.

És most tudjátok, mily gyarlóknak tartalak bennetek, kik barangoltok e téren, s magatokra meritek fogni, hogy magyarok és magyar írók vagytok.

Ti, kik csak a sóvényen keresztül ugráltok be, vigyázzatok, rólatok is el ne mondja valamikor a nemzet azt, mit egy huszár mondott valakiről, annyi erővel, hogy Shakespeare is mondhatta volna: Izzadjon meg bele az Ur isten, míg kigondolja rá a büntetést.

(Folytatjuk.)

Was Gereben.

Az erdélyi régi szokások és rendtartások,

az kik voltak, és multanak és ujak származának.

A vendégségekről.

Ha inni kezdett a fejedelem — a mit gyakran tett — senkinek sem lehetett magát excusálni, addig kellett innia, míg kidől az asztaltól; — a fejedelem maga mindig egy ve-

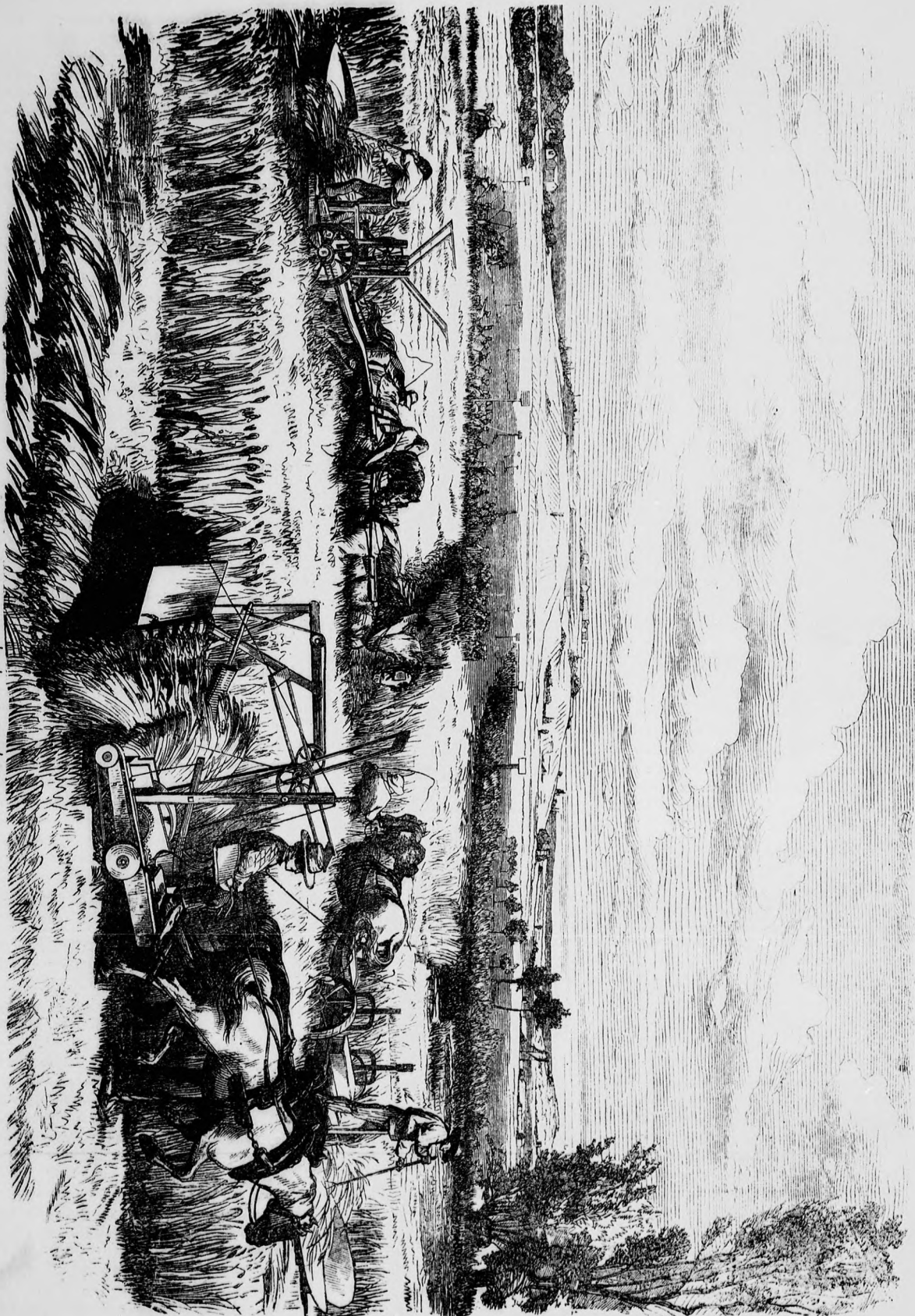
der bort ivott meg, még sem tántorodott soha is el, — csak levette fejéből a bársony kozák-süveget, s mintha megfáradott volna, ugy gözölgött ki feje tetején a bor ereje, s azután annál többet ivott. — Tudom egyszer — fogarasi kapitány lévén üdvözült atyám — én mint gyermek szinte nála voltam, midőn a fejedelem német gyalogjait a fogarasi vár-piacon rendbe állították, s valahányszor a fejedelem új pohárt köszöntött el, mindannyszor löttek; — a katonáknak két hordó bort parancsol adatni, kik is addig ittak, míg mind egymásra dülték a várpiacra. — Láttam a fejedelemet a fejedelemasszonynyal táncolni is, az urak addig mind fölállottak, s valamikor a fejedelem feljűkk fordult, mind fejet hajtottak; igen kedves muzsikája volt a dudu; magyar módon, szép csöndesen tánczolt, lábait alig láthatta valaki tánczközben; — én igen czífrán soha sem láttam egyszernél többször, a fejedelemasszony az udvartól adván ki két urirenden való fráját, — abban a lakodalomban tengerszín-baronyköntősen, — az akkori szokás szerint a menténél hátul leeresztett posztó lévén, — a fejében akkor láttam hosszú nyusztos süveget, s azon medálban foglalva olyan széles kócsagtollat, a milyent másnak viselni nem volt szabad.

Vadászni gyakran járt, egyébkor könyveket olvasott, vagy órákat igazított, a mi sok volt házában; többek között volt egy asztalon álló órája, melynek olyan formája volt, mint egy kis bojtos kutyácska, mely valahányszor az óra ütött, — mindannyszor szájtatva ugatott, mintha valóságos kutya lett volna.

Az övét épen fönn a mellénél viselte. Igen jámbor ember volt, legnagyobb szitka volt: . . . afa. Ha megharagudott, mindjárt megölte volna az embert, — ezekről többet is irhatnék, ha helye és ideje volna.

× A muzsikához addendum: Kivált a nagy embereknek a régi időkbeni mulatásukkor, igen kedves muzsikájuk volt a török sip és a dob; igen szép magyar nóták voltak akkor, melyeket a sippal fújtak, és ugyancsak indította az embereket mind a tánczra, mind az italra, mind a vígságra. — Most már hire, nyoma sincsen efféléknek, s talán alig van két ember velem együtt Erdélyben, ki azokat a szép nótákat el tudná futatni.

× A tánczhoz addendum: A lengyel változó tánczon kívül, igen kedves táncz volt a régi magyaroknál nem a közrendű, hanem a főuraknál lévő lakodalomban, sőt vendégségeben is az egeres táncz, egy gyertyás táncz, mindenik tánczhoz külön szokott nóta, melyet az akkori muzsikások nagyon jól tudtak. — Az egeres táncz ilyen volt: egy sorban állott kilencz vagy tíz férfi, átellenben a másik sorban megannyi leány, köztük olyan spatium volt, hogy egy pár tánczoló tágasan eljárhatott. Egy férfi elvitt a más sorban álló leányok közül egyet, kivel vagy kétszeri tánczozal megkerülte, mind közben mind kívül, a két sorban állókat, ezután elbocsátotta a leány kezét, s külön kezdettek tánczolni; de csak abban a líniában, ekkor kezdették mondani: maeska fogd el az egeret; ha jól betanított leány volt, ugy kifárasztotta a férfit, hogy az egész teste is izzadt bele; mert elől ment a leány, utána a legény, ugy kerültek kívül belül a két sorban állókat; mikor a férfi szembe

JAVÍTOTT ARATÓGÉPEK KISÉRLETE.

érkezett a leánnyal, s meg akarta fogni kezét, a leány akkor visszafordult, erővel pedig nem volt szabad megfogni, hanem ha szép mesterséggel megfoghatta, akkor jobban kétszer vagy háromszor megkerülte a leánnyal együtt tánczolva a sorbanállókat, — mindjárt a mellette való férfi a másik sorban álló leányt vitte el, ezek is az előbbieknél szerint tánczoltak, — mely táncz addig tartott, míg mind-egyik férfi és leány a két sorban résztvett a tánczban.

A gyertyás tánczot így járták: két férfi két égő gyertyát vett kezébe, s így tánczolt együtt sokáig, vigyázzván, nehogy forgatás közben az égő gyertyával egymás haját, vagy kontószt fölgyujtsák; azután oda mentek, hol az asszonyok, leányok veszteg ültenek, vagy állottak; mindketten szépen tételt hajtottak, a két égő gyertyát két asszonynak vagy leánynak adták, azok egymás kezét fogván, a gyertya más kezükben lévén, úgy tánczoltak; azután odamenévén, a hol a férfiak voltak, tételt hajtván, a két égő gyertyát azoknak adták kezükbe, s azok ismét úgy tánczolván, újra a leányoknak adták. És ez úgy ment mindig, míg a tánczot abba nem hagyták.

Most afféléknek nincs kelete, s más szép magyar tánczoknál sem, hanem azt kiáltják: Vonjad a franczia, német, tót tánczot, és úgy ugrik mind férfi, mind leány, mint a kecskebakok, mikor egymással szembe öklelnek. x

(Folytatjuk)

Szent István védője.

— Hírtége. —

Fényes napra, koronára,
Hej be gyászos felleg szálla,
Kupa Somogy hős vére
Visszatért Hadur hitére.

Alig sűt még egy pár napja
A keresztfőny a magyarra,
Már is dönti egyre-másra,
S halált zúg a papkírálra. . . .

Fényes a kard, fénylik éle,
Nines még rajta honf vére;
Most kezdődik csak az átok:
„V é g t e l e n l e g y e n v i s z á l y t o k .”

„Venezelin és Pázmán kardra
A magyar jön a magyarra
Fényes kardot a kezembe,
Gyász keresztet a mellemre!

És te Isten ott az égben,
Nézz reám e nagy inszében;
Érted küzdünk s adjuk éltünk,
Szabadíts meg, Uram, kérünk!”

Megjött már a lázadó had,
Ezreket lát a futó nap,
S a magyarok Istenének
Felzeng a buzdító ének:

„Magas égnek fényes napja,
Oh, Hadur, nézz a magyarra,
S szálljon arra kardod éle,
Ki mást imád s máshoz téré!”

A szent berkek s folyók partja
A keresztet nyögve tartja,
Ázsínák büszke méne
Nyög, hogy nem érted fély vere.”

Harezi zaj jön harezi dalra,
Rákezdnek a viadalra:
Döng a paizs, reng a dárda,
Van a halálnak munkája.

Kiöntött vér, honf vére
Száll az István keresztjére,
Honf vértől száll homályba
Fényes aranykoronája.

„Állj meg, István! Várj meg engem,
Nem vagyok pap, nincs keresztem,
De van kardom, mérjük össze,
Ugyan melyik lesz eltörve?”

És reótör a királyra,
Már reng fején koronája:
Már keresztét földre hajtja
Hős Kupának súlyos kardja . . .

Még egy vágás, és az élet . . .
De fény tölti be a léget,
Megnyílt az ég, beléltszük,
S hallják a szentek imáit.

Tüzes koesin, villámszárnyon,
Fényes uton, szivárványon,
Istvánt védni jó az angyal
Keresztalaku lángkarddal.

Hát Kupát, a hőst, mi lelte?
Megdöntö a hit keresztje;
S mint Saulnak szemvilága
Elvesz a hit világába.

Megnyílt a menny, hogy meglássa,
A mi néki be lesz zárva:
Hogy lássa a boldogságot,
Melynél nagyobbát nem látott.

Reng a páncél, sujt a dárda,
Örök halált hoz Kupára
S a pártító véres teste
Négy helyen is függ egyszerre

A keresztnek szent hitére
Az egész nép által tére,
Védelmét az Isten anyja,
Áldó két kezéből kapja.

Kormos Béla.

A tábori konyhák.

A lapok még mindig közlik utóhagjait a lefolyt ütközeteknek, s ha már az ágyukról mit sem közölhetnek; elmennek a táborig élet minden aprósága után, és most már a konyhákban keresnek némi háborúbeli maradókat.

A franczia katonának az algéri folytonos esatározás olyan iskolája, minő a világon egy nemzetnek sines. Akármely tudománynak előhaladása azon viszonyoktól függ, a melyek azon tudományt szükségessé teszik, és mennél többször van rá szükség, annál több ok van azt fejleszteni, a mennyiben egyik vagy másik hiányt a gyakorlat fölmutat az ember eszének, mely aztán addig tűnődik, hogy azt megjavítja.

A világon legtöbbet eltűr a spanyol katona, kinél a nélkülölözés majdnem egy másik fegyver azon kívül, mi oldalán vagy kezében van. A spanyol katona után legkevesebbel elégszik meg a magyar katona, ki egy darab szalonna, vagy kenyér és fohagyimával is kiélgethető, — utána a török következik. A franczia katona, valamint az angol sokban elkényeztetett nép, s a franczia katona még a kávé után is vágyik; de a hosszas és folytonos tapasztalatok után az élelmezési rendszer úgy be van osztva, hogy a franczia katonának kávéadagja is megvan, ha mindjárt nem a legközelebbi pillanatban is; de bizonyossan nagyon sokáig nem is kell azt várni.

Legrosszabb élelmezés van az angol katonánál, még pedig annyira, hogy a világon nincsen emberi osztály, melyben a halandóság akkora volna, mint az angol katonaság között.

Ennek legfőbb oka az, hogy az angol katoná mindennap ugyanazon egyféle ételt kapja, tudniillik, fölt hust hosszú lével, és soha sültet, soha zöldséget vagy tészta, s ennek természetes következtése, hogy a boldogtalannak gyomra ellágyul, s az örökös egyformaság undora megemésztí a legerősebbnek szerkezetét is.

Hozzájárul még aztán az, hogy az angol valamint törvényeit, úgy egyeb rendszerét is makacsul megállja, s attól nem tágit; tehát mert század óta fölt hust evett az angol katoná, most is azt kell neki emni; és hal is meg annyi, mennyi semmi osztályban aszész világon.

Még ide tartozik az is, hogy Anglia aránylag kevés háborut viselvé szárazon, a szükség nem jelenkezik, ekképpen nem is kényeszeríti őket a javításra.

„A szükség ezermester;“ azt mondja a magyar példaszó, — és ha valahol a katonai mesterségben a szükség igen sokra megtanította az embert. A franczia katona, úgy látszik, a katonai merevséget már elvetette, s s épen mesterséggel gyakorolják be olyan könnyűsége, hogy a harcba úgy megyen, mint ha a legendetlenebb katona lenne; de tudni kell a titkot, hogy e látszólagos rendezetlenség betanult dolog.

Két képtűn élénken mutatja a franczia katonaságot a táborban, s e két kép fölsle gessé teszi a részletes leírást.

Egy pesti agglégény husvétje falun.

KISÉRÍTŐL.

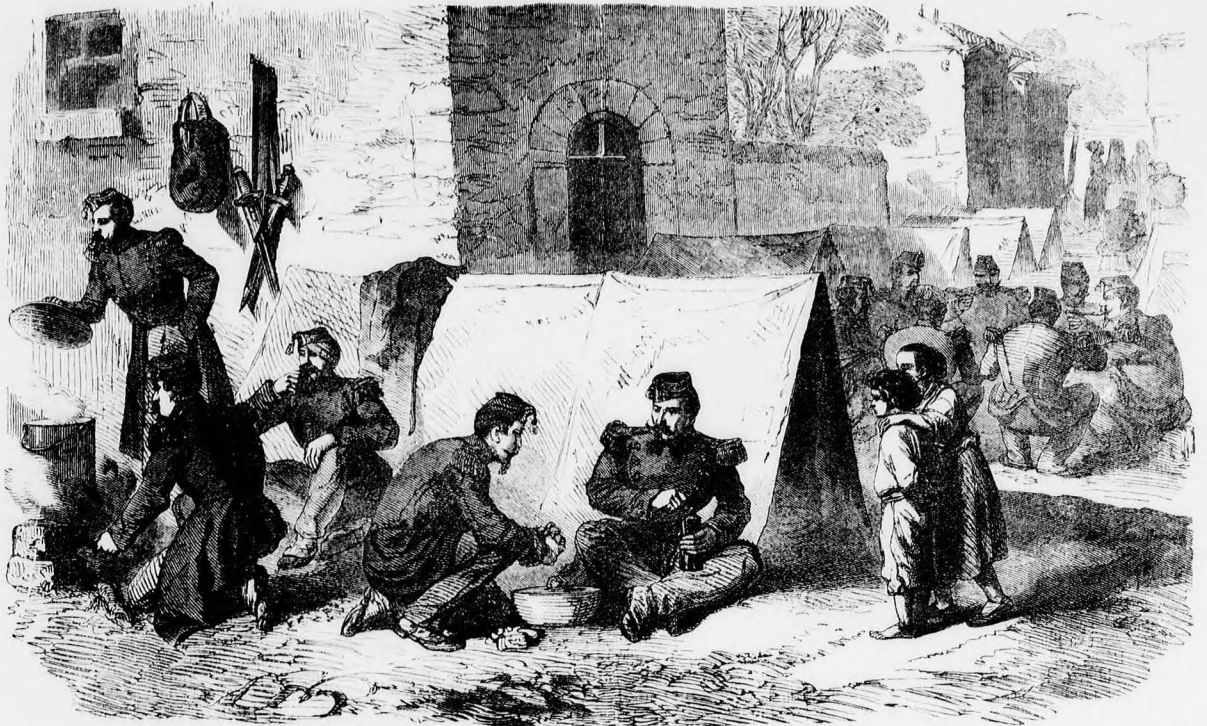
Az eleje okoskodás, a közepe utazás, a vége elkomolyodás.

(Folytatás.)

A leírhatatlan szives fogadtatás, a mosolygó fris arczok, melyek barátja hazánál környezték, elfelejtették vele az uton kiállott szenvedéseket, és ő ismét mosolygott, a világság előtt arczáról, kivette az aranyburotszelenczét, és kedélyes tréfával még a kedves háziasszonyt is megkínálta, ki mosolyogva köszönte meg a figyelmet; erre ő elkezdett kacagni, barátja szinte, és lett általános jó kedv. Ismerősünk legényesen megfordult sarkán, gyémántos kezével kivett egy csipet burnót, száját egy kissé felnyitotta, orrát hozzá illeszté az élvezehez, de ezen pillanatban eszevegést, vig kacajt hall, az ajtó feltáru, s rajta a kis csintalan vasuti szomszédnő lép be barátjánál roppant menyiségű kalaptok és ládika társaságában. A mi ismerősünk elgondolta, hogy ha soha nem, de most menten sóbálványára változik; a csipet burnót nem ért rendeltetése helyére, elfelejtett köszönni, és csak nézett, mintha valami szörnyeteg basiliskus igézte volna meg. A csintalan vasuti ismerős elkomolyodott, a mint ezen bűnbakot meglátta, és egész malitiával homlokához nyomta zsebkezdőjét, a másik nőn látszott, mily nehezen tudja kacaját elfojtani. A mi mátyrunk látott kézzsoritást, hallott beszédet, keverve esőkezzuppanásokkal, de azt, hogy öt esőkolta-e valaki, vagy ő esőkolt valakit: nem tudta megkülönböztetni, és csak akkor tért fölig magához, midőn a kedves háziasszony a két ismeretlen nőt mint unokatestvéreit mutatta be neki. A csintalan Emma még azt a gonoszságot is elkövette a bemutatáskor, miszerint elmondta, hogy a vasuton

A Finstermünzi öröd melletti út Stelvio felé.

A császári 1° gárdaezred legénysége a főzés mellett.

A császári 1° gárdaezred tábori konyhája.

már volt szerencsés, miközben ismét homlokához nyomta kendőjét; ismerőstünk látta, hogy itt ő rajta fognak nevetni, és hogy maga is nevetessen, elmondta a vasúti carambolt egész terjedelmében, minekzután alig győztek eleget kacagni.

Mire husvét első napja föderült, a nők tökéletesen kifogtak agglégényünkön, ki végre beletalálta magát szerépbe, és még segített a tréfákat tóditani.

Szobájának ablaka az utcára nyílt keletnek, korán reggel besütött rajta a nap, és a városi uracs jókor félbreadt az előtte szokatlan csendben, ablakát kinyitotta, s alig győzte szívni a már enyhe illatos levegőt. Itt-ott korán fölkölt tisztán öltözött paraszt lánykák mentek sietve az utcán, semmi zörejt nem hallott, az egész falu felett ünnepélyes csend volt. — Agglégényünk magára vette hálóköntösét, s nézte az utcán feltűnő csoportokat, az emberek halak beszélgettek egymás közt, mihétha ma az egész falu imaház volna, mindenik arczán lát-szó az áhitat; az öreg anyókák imádságos könyvébe egy szál rozmarin, a csinos fiatal lányokéba ablakban növelt viola volt fogva, a férfiak hátraférsült hajjal, tiszta subában lépkedtek a templom felé, honnan megkondult az első harangszó.

A ki hosszab ideig lakott nagy városban, hol még az imádságot is zajjal, feltűnéssel végkeznek, arra kimondhatatlan varázst gyakorol falun egy illetet ünnepi reggel. Ismerőstünket meghatotta a vallásosság, mely ez egészséges nép arczán tündökölt, visszaképzelte magát a multba, eszébe jutott a boldog gyermekor azon reggele, melyen édes anyja először vezette templomba, akkor is ilyen csendesen áhitatos volt az egész falu, csak az egyszerű emberek szerencsés jó reggel kívánásait és a csengő harangszót hallotta. Megdöbbenet keblében a hívő gyermeki lélek, midőn a feltárt templomajtót meglátta, édes anyja megigazította félrecsuszott nyakkendőjét, és azt mondta: „kis fiam, szépen viseld magad, mert most a jó Isten elébe megyünk.“ A templom belseje szokatlanul magas volt, mindenki csendesen imádkozott, s megszólalt az orgona mélan rezgő hangja, a hívők ajkán megzendült az ének, melyet ő elfogulva némán hallgatott, midőn az orgona elhallgatott, egy öreg ember fekete hosszú ruhában fölment a szószékre, csengő szavát vizsgálgozta a boltozat, és ő még most is emlékszik, hogy az öreg pap a feltámadásról beszélt. De a beszéd nagyon soká tartott, az ő figyelme kifáradt, és szemét a templom egyik ablakára függesztette, melyen csillogó fényvel süttött be a nap, és sugára a megterített oltárra esett; néhány perczig egy fecske csevegett az ablak párkányán, de az öreg pap egyszerűen elhallgatott, az orgona ismét megzendült, kísérve az énektől, a fecske elrepült az ablakból, az emberek kifelé mennek, és édes anyja őt is hazavezette, szeliden figyelmeztetvén, hogy új ruháját be ne piszkolja; mert délután szagos vízzel öntözni fog menni.

Anyira belemélt az álándolásba, hogy nem vette észre az ajtó nyílását. A harang még folyvást kongott, a nép csendesen ment a templom felé, és ő hirtelen valami hideget érzett fején, azután eleven friss kacaját hallott, s a mint hirtelen visszafordult, meglátta a csintalan Emma életvidor arcját, ki üveggel kezé-

ben futott ki szobájából. Csak most jutott eszébe, hogy ő nőtelen ember, kit a leányoknak lúsvét első napján szabad megöntözni.

Brrr! olyan hideg volt a víz, a ragyogó napfényhez hasonlítva! a nyárás napfényben gyermekkorát látta, a hideg víz pedig eszébe juttatta ridég, szeretet nélküli életét, és felsőhajtott az elmúlt szép idők után, mikor ő is érezte a családi élet enyhe melegét, s melyet többé sohasem fog élvezni.

Midőn föltözve kilépett szobájából, elébe jött barátjának két kis gyermeke, és sok boldog husvét-ünnepet kívántak neki. Innét észre jutott a mult, összecsozólták őket, és mit tehetett róla: egy pár könnyesepp futott végig arczán. Emma leste őket, és felkacagott az érzékeny jelenet, agglégényünk szomoruan fordula hozzá:

— Nem szégyenlem azt a könnyet, melyet kinevet kegyed, nekem is van szívem, és ez most kimondhatatlanul fáj; mert azt a sok örömet, mely az én számomra is csak úgy nyílt, mint máséra, nem méltattam figyelemre; e perczben sokkal meghatottabb vagyok, hogy sem szégyenleném kimondani: a világon nincs szerencsétlenebb teremtmény az agglégénynél.

Emmácska elmosolyodott és felsőhajtott: Szegény agglégények! —

Népszerű természettan.

Az életerő.

Életerő! rövid, de jelentékeny eszme a fogalmi világban, ki tudna e csuda erőről röviden, mégis általánosan kielégítő mondani? Életek millióival találkozunk, sőt maga a természet egy nagy élet, melyben a vonz- és távolítóerők a kölcsönös viszony alapján egygyé alakult életerőt viszi a munkásság szerepét: mit tudhatunk a millió életről, mit tudhatunk a természet életeről, ha az abban munkás életerőt nem ismerjük?

Én itt az átszilárdult emberi életerő fellett kívánok jelenleg emelkedni, ha tovább ereszkedném — el a kutforrásig, az ő általánánál (absolutum) tovább úgy sem mehetnék; mert ez az egyetlen való, a tiszta ok, a szükségképpeni törzs, melynek a nagy természet csak ága, kiömlése, történézes okozatja, válhatlan kötelekkel fűzött kisugárzása: az ember e nagy ágnak csak kis bimbója, a szokás után szólva, egy kis önmozgásban nyilatkozó lánccszeme; de jogos ez viszonyos lánccszeme, úgy, mint az egy rózsatörzsön csüggő sok bimbónak akármelyik egyese, csak átszilárdult, de összefüggő váladék az egészben: illetem az átszilárdult váladékot, mozgalmat következtes az egészre.

Az embertestben külön nemiek az anyagok, külön modoru a munkásság; de külön nemü a gyártmány is, s az embertestben mégis egy az élet, az egy életerő; és ez egy erőnek Kell előállítani azt a sokféle gyártmányt, melyet a maga fentartása követel. Ez a tárgya felvételünknek, e tárgyban kell az embertestbe szilárdult életerőt egységében felmutatni, megismertetni.

Az életet tevő erő egységi lényegében semmi körülmény között nem változik: marad az élő testben folyvást munkás állati erő; ha változni látszik is, munkásságának csak ered-

ményi formája más és más; de a cselekvőre ugyanaz: a lakatos készíthet lakatot, kulcsot, szeget, rostélyt, s többféle formájú munkát a nélkül, hogy mindenki munkához más lakatos kívántatnék: az életerő is a venosus vérből készíthet bizonynyal üterest, ebből nyálat, tejet, epét, vizet gyárthat a nélkül, hogy mindenki munkához más és más életerőt kívántatnék. Igaz, hogy cselekvőségének változatosságait tekintetbe szoktuk venni, és mondjuk életmunkásságnak; de ez sem más, mint maga a munkálkodó életerő; — mondjuk vegerőnek, vagy tanosságának; de ekkor sem mondunk az életerőnél többet és mást; — mondjuk természetnek, de ez alatt is az életerőt értjük; — mondjuk életnek; de ekkor is egységében általánosan nevezzük az életerőt; — mondjuk létütneménynek; de ekkor is csak a kész eredmények összegét nevezzük, melyet az életerő előnkbe állított.

Az életerőt úgy lehet a testben képzelnünk, hogy van egy anyagi kutforrása, hol ő mintegy legtömtebb, a tevékenysége legbámulatosabb. De mennél inkább távozik kutforrásától, annál vékonyabb, annál kevesebbé esik érzékünkre, mint a füst, mely a kéményből oly gomolyódott, hogy keresztül sem láthatni rajta; de minél inkább távozik a kéménytől, annál vékonyabb lesz, végre szemünk elől végképp elenyézik, pedig azután is füst ő, csak érzékünkre nem hat finomságban. Így van a melegséggel is, legerősebben hat ránk a tűznél, honnan kifejlék, kevesebbé, ha távolabb állunk a tüztől, néhány lépésnyire már hatását nem is érezzük. Így van az életerőnél is, melynek anyagi kutforrásánál kell ismernünk az anyagot, hol az életerő léleknek nevezetetik, de ez a nevezet csak a kutforrásnál összpontú mltóságát fejezi ki a közös erőnek. De e központi erő az idegágok által elszármazik az egész testre, úgy, mint a cukorban az édesesség: hiszen egy darab cukorban jobban érezzük az édeséget, mint egy morzsában; az életerő is ránk nézve bámulatosabb a központonál, mint elszéledésében; innen is van, hogy a központonál öt léleknek nevezetjük, elszéledésében pedig csak erőnek, testi erőnek nevezetetik.

Való, hogy a cselekvőre nézve más hivatása van az életerőnek az agyban, más ismét a szervekben, de ez semmi kárt sem tesz az erő természetében: marad ő ugyanazon hajlékban egész és változatlan erő, bár mily különböző munkásságot végezzen is. Megérzéktem: én saját szobámban leülök s írok, azután a falba szeget veslek, azután zongorázom, könyvet fogok s olvasok, fel-alá sétálgatok, rajzolok st. az mind különböző cselekvés, és mind ezt én tettem, és pedig a nélkül, hogy saját szobámból kimentem volna: így van az életerővel is: az agyban gondolkodik, érzelmi képeit alakítja, és beszéd által meganyagítja, a hangszervei által közli a külvilággal, és itt ő léleknek nevezetetik; a műjában epét készít, a gyomorban emészt, a vesékben vizet választ el, itt mindenütt vegerőnek nevezetetik; szóval az életerő ezermester, gondos, kitartó, szorgalmas és fíradhatlan, a mi hajlékában tennivaló van, megteszi ő maga, nem bizza másra; mert ő tudja legjobban a törvényeket, mik szerint munkáját végeznie kell. Így ese-

A LONDONI SZÜKÖLKÖDŐK ÉJJELI TANYAJA.

A FRANCIA SEBESŰLTEK VISSZAÉRKEZÉSE TOULONBA.

lekszik a maga körében, mint a jó gazda, ki napjában több fontos dolgot tesz, s mind maga teszi úgy, mint ő szereti, s a cél megkívánja. Úgy történik tehát minden az életerő körében, mint a külvilágban; mert az ember kis világ, a nagyknak miniatúrája, hiszen fel kell ennek mutatni azt, a mi a külvilágban történik. És ezt jól meg kell jegyeznünk, különben azt lehetne gondolnunk, hogy más erő az, mely bennünk gondolkodik, más az, mely vért és epét készít: pedig dehogyan más, hiszen egy az élet bennünk, az egy életerő; ez egy erőnek kell minden munkásságot végezni, melyet a maga fentartása követel.

A külvilági dolgok szemlélete után igazodhatunk is annak meggyőződésében, hogy ennyi külön nemű munkásságot egyetlen erő végezze, látván, hogy a külön nemű iparágokat más és más czebéli iparos végzi, míbél felültesen azt lehetne gondolni, hogy az ember nem miniatúrája a nagy világnak. De a kétely legott szétporlik, mihelyt a dolog lényegébe vizsgáljuk a szemléletet, és valónak tartjuk, hogy az életerő különbözőlét dolgozik ugyan; de különbözőlét dolganak mindig egyetlenegy czeleja van; ez egy cél az, hogy magát, vagyis életét fentartsa. Hogy pedig ezt tehesse, vérré, nyárrá, epére sat. van szüksége, s ha e különbözőlét szükségét be nem szerzi, élete meg sem állhat. Úgy, de ez így van a külvilágban is, felhozom például a falusi iparosok közül a takácsot, ez vásznat sző, de nem mindig; hanem mestersége mellett kaszál, kapál, ás, szánt, vet, arat, szóval: ingatlan jószágát látja, és elteszi ezt ugyanegy czele, hogy családi életét fentarthatja, nehezen tarthatna pedig fenn, ha szövészékéből ki nem emelné magát. Sőt csupán a szövészék mellett hányféle dolgot kell végeznie? — gombolyit, fonalat fehérít, a szövészékre felhuzza, elegyengeti, a szakadásnál csomót köt sat. ez egyik sem szövészék, de nélkülözhetlen a szövészékhez, mint a nyál, epe az életerőnek, az élet fentartására: miniatúra tehát.

Leghatározottabb, leglényegesebb pedig az életerő sokféle munkásságában az, hogy az életerő mindenütt anyaghoz van kötve. Az életerő anyagi köteléke pedig nem egyenlő minőségű: finomabb az agy, mint a csont, vagy a bőr, sőt a duccrendszer még finomabb, mint az agy: az pedig igen közönséges, hogy a finomabb anyagon szebb munkát lehet tenni, mint a durván: mindnyájan tudunk írni, de írásunk annál szebb, minél szebb és finomabb a papiros; a gorbóban már csökkenik írásunk szépsége, az ítatós papíron pedig egészen olvashatlan leend. Így van ez az életerővel is: egyetlen erő ő az állati testben; de nem egyforma az ő köteléke: az állati bőrben ott van az életerő, de az erő azon része, mely ide van kötve, soha sem fog oly finom és bámulatos erőmunkát érzékünkre hozni, mint azon része, melynek kötelékül a központi idegrendszer jutott. E köteléken az erő már csudát mivel, s isteni szikra. A duccrendszer még nemesebb kötelék; mert azon része az életerőnek, mely ide van kötve, képes a közérzetet képviselni, mit az agy nem tehet; mert az agy burkánál fogva is durvább anyag, mint a duccrendszer; sőt az agyban eszelekvőző azért oly magasztos és nagyszerű;

mert a duccrendszer által segélyeztetik e szép méltóságra. Érzékitő eszközül vegyük fel az embert köznapi és ümepi öltözetben: nemde másképp esik szemünkbe a kéményseprő az ő kormos napi öltözetében, másképp ismét, ha ümepi és vasárnapokon neki mosdódzik, szép ruhába öltözik? alig lehet ráismerni. Így van a dolog az életerővel is: más ő az idegrendszeren, más ismét a test más részein, pedig itt is, ott is, sőt akárhol a testben, csak egy az élet, az egy életerő, s ez erőnek kell minden munkásságot végezni, melyet a maga fentartása követel. Nem elég gyárt építeni, szükséges még az is, hogy minő anyag vétessék az építéshez. A teremtés munkája az embertestet egyetlenegy anyagból előállíthatna volna úgy, mint most van, de nem tehetné; mert az életmunkásság anyag válogatást igényelt, törvényszerű lévén, hogy minél finomabb az anyag, annál könyebben mozogható: a mozgás a munka criteriuma.

Ha az életerő, ez egyetlen fáradhatatlan munkás megszűnik dolgozni, halál a mozdonyban.

Halál, felbomlás, enyészet a három lépés, melyeket testünknek át kell lépni: ha e tér túlterhelés nélkül kibírná, a vegetatív természetben a három lépést szívesen felmutatnám — érdekes olvasmányul.

P. L. J.

Figyelmeztetés a nyomtatás olcsóbb és gyorsabb módjának új feltalálásáról.

A gazdálkodásnak alig van egy-egy fontosabb része, mely a gazdának több aggodalomra adna okot, mint a nyomtatás, s általában a kalászos élet magjának a szalmátóli kölválását. Azért erre újabb időben, midőn a gépészet mind inkább-inkább nagy terjedelmet foglalt el a gazdaszat terén, legtöbb figyelmet fordítottak gépészeink, s legtöbb áldozatot hoztak, sőt hoznak még ma is e végett gazdáink.

És a kinek alkalmá volt az újabb gazdasági elvek zászlóját követő, s a bár gyakran sikertelen kísérletektől vissza nem rettenő, egyik vagy másik uradalom, vagy nagyobb gazdaság raktárában észlelteketinteni, látva ott azon sok mindenféle eszközgép összehalmozását, melyeknek nagy részét a tulajdonos csak azért hozatta, vagy csináltatta meg drága pénzben, hogy azoknak célszerűtlen voltáról meggyőződjenek: lehetetlen el nem szomorodnia ezen költséges és mégsem sikerült kísérleteken, melyek legtöbbszörre a gazdaság egyéb ágaitól vonták el az elvesztett tőkéket.

Tudom, hogy vannak kivételek! S nem akarok például a gőzcseplőgépek érdeméből legkisebbit is levonni. Ámde ezek beszerzése és tartására csak nagy uradalmak, vagy birtokosok képesek; míg a kisebb gazdaságban alkalmazható kézi-, ló-, vagy ökörerőre készített cseplőgépek közül én legalább egyet sem láttam meg, a mely várakozásomnak teljesen megfelelt volna.

Jól esett azért, midőn a napokban, decemberi lakos és birtokos Kovács János ur tanyáján, egy a nyomtatásnak általa feltalált oly egyszerű olcsó és célszerű módjával ismerkedhettem meg, mely a midőn jóformán

semmibe sem kerül, eredményre nézve mégis, a gőzgépen kívül, talán minden eddig általam ismert fájával a cseplőgépeknek kiállja a versenyt.

Oly egyszerű mód ez, hogy valóban bámulatos, hogy a gazdák eddig rá nem jöttek. Mert az egész titok nem áll egyébből, mint hogy a szalmát — mely úgy sem ad magot — ne nyomtassuk ki; s ily módon az idő és munkának, legalább is négy ötödreszt megkíméljük.

Kovács János ur ezt úgy eszközölte, hogy a szérű mellett, mintegy 3—4 öl hosszúságban egymás mellett parallele menő oszlopácskákat rakván felglábol, azok egyikére három szál, a szérű felől eső másikára pedig egy szál deszka szélességi padot alkalmazott és erősített meg. Ezen két padra aztán, sorba egymással lefektetvén egy kereszt életet oly formán, hogy annak kalászos vége a keskenyebb, másik végre pedig a szélesebb padra essék: az ily módon sorbafektetett kővéket, egy-egy szál deszkával mindkét pad felett leszorította, s tetejébe jó éles kaszával egy embert állítván, a két pad közt eső lézagnál a lefektetett kővéket kettévágatta, úgy, hogy a szalmának körülbelül négy-ötöd része visszamaradt, s csak egy ötödreszt ment a kalászszal, a keskeny pad melletti szérűre.

A különbség ez: a régi nyomtatási mód szerint 6 ló s 5—6 ember egy nap alatt, nagy erőfeszítéssel is alig képes 20 kereszt életet kinyomtatni: addig ezen újabb mód szerint, ugyanazon 6 ló és 6 ember egy nap alatt 100 magyar keresztet könnyen kinyomthat; mert ily módon 6 ló alál 50 keresztet is be lehet egyszerre ágyalni s fél nap kinyomtatni; bele értve ebbe, a kalászos résznek a szalmátóli elmetzését is, melyet a villások, egymást felváltva, a nyomtatás alatt végezhetnek, s mely munka oly könnyű, hogy egy ember egy kereszt életnek elmetzését 3—4 percz alatt végezheti.

Emyiből áll az egész találmány! Egyszerű és olcsó, úgy, hogy azt bár ki is könnyedén és minden kár nélkül megpróbálhatja. És mivel most éppen a nyomtatás ideje van, óhajtható volna, hogy ez mielőbb a gazdálkodóközönség tudomására juttatassék. Sőt megvallom, hogy én érdemesnek tartanám ez eszmét arra is, hogy reá figyelmét a Gazdasági Egyesület is kiterjessze; meglevén győződve, hogy ennek észlelése, tökéletesítése és közönségesre tétele által, a gazdálkodásban idővel ezeket, sőt milliókat lehet megkímélni. Azért éljem Kovács úr! ki a Columbus tojásának párját feltalálta.

(A. G. L. után.)

A. B.

Régi képek.

Mult számunkban emlékeztünk meg Heizerlel doktorról, kiről még néhány történetét tudunk.

Mint orvos, nagyon lelkiismeretes volt, s minden köresemnél iparkodott a bajnak valódi okát kitapogatni, s egyszersmint meggyőzni az illetőnek környezetét, hogy a bajnak mi volt valódi oka; gyógyszerészetét is tehát úgy választá, hogy ne a gyógyszerészi csudavegyíték után mérjék eszt; hanem az eredmény szerint.

Veszprémben a nehezebb bajknál rendezés 5t kérték segélyül, bizván tapasztalában; hanem megtörtént mégis, hogy bizonyos család itt el nem mondható ok miatt feszült viszonyban volt Heizlerral, s a családnak legkisebb tagja, egy alig négy hetes gyermek bajba esvén, Heizlert annyira mellőzték, hogy Veszprémben minden orvost megkísértvén, utóbb Pestre is elvitték a kisdedit, csak Heizlerhez nem folyamodtak.

De biz hiában kerülgették Heizlert; mert midőn már Pestről is haszon nélkül fordultak meg, a családapa kedves gyermeke miatt még a haragot is félretette, s az öreg Heizlert elhívta.

„Mi baja van a gyermeknek?” kérdi Heizler. „Uram, — mondja a bánkodó apa a kisdéd bölcsőjéhez vezetve Heizlert, — szopni nem tud ez a kis gyermek; mert orra úgy el van rekedve, hogy szopáskor nem tud szuszni venni.”

„Mivel orvosolták?” kérdi Heizler. „Ít van minden rendelvény, még a pestiek is, mondja az apa, előmutatván az egész csomót; de biz ezek közül egyik sem használt.”

Heizler végig olvasta a rendelvényeket, aztán utasítja az apát:

„Emelje föl azt a gyermeket!”

Mig az apa nagy vigyázattal fölemel a gyermeket, Heizler kivette burnótos szelenczét, sűrű burnójából fölszíván egy csipetnyit, egy csomót a kis gyermek orrába tömött, mire a kis gyermek furcsa arczintorítás után kettőt nagyot tüszentett, s ezen erőlködésben két esomó aludtverv jött ki az orrából.

„No, mondja Heizler, — ezt a legelső napon is megtehetők volna, s megmaradt volna a pesti ut költésge!”

Magyar irodalom.

Néhány év kell arra, hogy a közönség megszokja egy lapnak vezérleleit, így többször föl kell említenünk, hogy valamin az ósárlásnak, úgy a nagyon olcsó díszretnek sem fogjuk megadni hasábnak. Annál inkább örövendünk, hogy egy még föl nem kapott

nevet a legmelegebb méltánlalt mutathatunk be közönségünknek.

Mindszenti Gedeont értjük, kinek költeményei az egri érseki lyceumi nyomdából mostan kerültek ki kitűnő szép kiadásban, mire annál inkább méltók a szerző versői; mert reg olvassunk kedvesebb gondolatokat oly valódi magyar nyelven, mint e költeményfüzérben. Tehát megint van egy könyv, mely a magyar embert szép nyelvvel vizgatálja olyan panaszok közt, miket egyik czikkünk is fölemlit. E versfüzér egy ihletett magyarul műve, ki vallásos költeményében oly magasan emelkedett, hogy vele minden hívő közel megyen a nagy kegyelmű Isten számolýához, és annál meghatottabb lesz; mert gyönyörű nyelvünket ily szűzen mutatja be, mint azt a Teremtő megalkotói jónak látta.

Nagy gyönyörűségünk e könyv, a ki teheti, vegye meg. Hartleben által kapható. Ára a tömeges és díszműnek 2 ft. 50 kr. új pénz.

Magyar szobrászat.

Dunajszky a műegyletben állította ki az általa készített Lendvay-szobornak gypsözöttét. E munka megörvendezteté a szobrászatunk miatt bánkodókat. Mindannyian, kik ösmertik Lendvayt, azt a nyulánk, szép természet, s azon némileg bánatos és mégis kedves képet, kénytelenek vagynak a bámúlás szavát kimondani a remek műre, mit Dunajszky csak arczkép után készített. Magyar ruhában, bő köpenyben áll a deli természetű szűnsz, kit a szobrászat segítségével még külséjében sem enged elfeledni, — arczára pedig oly jelesen lehelle a szűnszét, hogy látjuk e némajelenetben is a játékok, és várjuk a megszólalást. Az Isten keze rajtuk, festészeink és szobrászaink ez idén szép remeket alkottak a hazánknak.

E szobor a nemzeti színház előcsarnokában lesz föllálítva, legalább a ki Katonán elbusztja magát, Lendvayn megvizsgálhatóik.

Ujabb kísérletek.

Az amerikaiak nem nyugosznak, legközelebb is kísérletet tettek a léghajókat póstai közlekedésre használni. Három bátor léghajós és egy műkedvelő vállalkoztak, hogy az atlanti partokra repüljenek. Nagy levelesmagot vittek el az utra, azonban a légómérs minden irányban meghurcolta őket, csak oda nem vitte, hova menni akartak volna; sőt tizenkilenc órai esavargás után a tengerszínre nyomta le, úgy, hogy máhúttal a levelesmagot is ki kelle szórni. A levelesmagot egy közeljáró hajó halászta ki.

Vegyes újdonságok.

Mindenfelől azon tudóstást kapjuk, hogy a gabonának minéműsége nagyon rossz; ennek következtében a gabonaárak emelkednek is.

— Báró Sina Simon ur egyik leányát gróf Wimpffen Győző veszi el. Az árának mennyasszony-hozományja 25 millió frank az az: ugyanannyi váltó forint.

— Legszebb urhölgyeink egyike fog, hirszerint — férjhez menni jövő szeptemberben. A magyar ruhának fénye emelendi az ümepélyt, melyre a meghívójegy értelme szerint, csak magyar ruhában lehet megjelenni.

— Balaton Fűreden annyira megsaporodott a vendégek száma, hogy Annabál után ott még soha sem volt annyi. Ugyan onnét írják, hogy a mellbajosok az idén ott igen kedvező eredménnyel használták a fürdőt és a savót.

— Komolyan figyelmeztetjük az illetéket, hogy Szigeti iparkodjanak megnyerni a nemzeti szűnszetnek; mert igen hihető, hogy olyan viszonyok kötelezik le, melyekben még a hazafitai kötelesség szavával sem lehet ki-mozdítani. A ki többet akar tudni, bővebben szólal.

— A lapok írják, hogy egy német könyv jelen meg csupa magyar művek fordításából. Szeretnénk örvendezni, ha nem látnánk, hogy maholnap még némezy magyar könyvet is — úgy szólván — magyarra kell lefordítani a sok idegen szójárás miatt.

— A német képes és nem képes lapok most nem győzik dicsemlni a magyar katonaságot, különösen a huszárokat. Erre is azt mondana a huszár, mint midőn a kecskeméti ember földhöz vágta a lovardai birakozót, ki a kitzított jutalmat oda akarván adni, azt kapta feleletül: köszönöm, nem pénzért cselekedtem.

— Nagy-Körösön ötven tagból álló dalárda lesz. Most már nem kételkedünk, hogy a régi versengésnél fogva Kecskeméthen is alakítanak egyet, melynek legalább is száz tagja lesz.

Felölés szerző és tulajdonos: Vas Gereben. — Kiadó: Werfer Károly.

HIRDETÉSEK.

LAMPEL RÓBERT KIADÓNÁL

megjelent és nála (a városházteren, a gyógyszerár mellett) mint minden könyvársnál kapható:

- Andersen meséi, fordította SZENDREI JULIA (PETŐFI s. gyermekeinek ajánlva) kötet . . . 50 ujkr.
- finom kiadás vászonba kötve . . . 1 ft. 24 ujkr.
- Arckép-Album. 24 író s színész arcképei és életrajzai . . . 3 ft. — ujkr.
- Báró de Max (Münchbaurer) vízen, szárazon és levegőben ect. A hat kép hat éves fiának és a híres festő atyának eredeti rajzai 99-ik kiadás finoman kötve . . . 60 ujkr.
- Classik usok, római. 2 ft. 48 „
- Cicero szónoklatai kötet . . . 1 „ 60 „
- Classikusok hellen.
- Homer Iliás 1-5 kötet 40 „
- Plato Sokrates és Criton 40 „
- Xenophon Anaxiasa kötet . . . 1 „ 40 „

- Csudarecipe oder die Kunst 100 Jahre alt zu werden, írta Dr. Semest . . . — ft. 35 ujkr.
- Czgyányjósó „ 32 „
- Dalkönyveske nemzeti, 30 éves, csinosan kötve — ft. 90 ujkr.
- ajándék kiadás, pompásan kötve, aranyfűszéssel 2 ft. 60 ujkr.
- Dallos-Ollendorf, angol nyelvtan 1 „ 40 „
- — — — — kules . . . 28 „
- Ezeremester, vagy biztos mód 10 percz alatt büvösözni lenni — ft. 20 ujkr.
- Hoffmann Fer. Az árvák ázezelmet. — „ 50 „
- Kuttner Sándor, világtörténete a gör. és róm. mythol. vázlatával fordít. Környe . . . — ft. 48 ujkr.
- — — — — a magyarok története, iskolai és magánhasznál. 36 ujkr., kötet — ft. 40 ujkr.

- Lisznay, új palózedalok 1 ft. 60 kr. kötet 2 „ 40 „
- Machik, Gisella, Sammlung und Übersetzungen der hervorragenden ung. Dichter geh. 1 ft. — ujkr.
- — — — — geb. 1 „ 60 „
- Mulattató, nélkülözhetlen 20 „
- Rochefoucauld életelvi 20 „
- Társalgó a pesti. A finom világnak nélkülözhetlen kézikönyve, bővíve a biztos moddal, két hét alatt szép művelt mennyasszonyra szertenni. Szerző egy pesti arslán. Csinosan kötve 1 ft. — ujkr.
- Tóth Endre Angyal Bandi 20 „
- Tóth Kálmán költeményei. A szerző arcképeivel — ft. 70 ujkr.
- Virágnyelv 3-ik kiadás 20 „
- Zlamál, állatgyógyászat 1 „ 20 „

Nemzeti dalkönyveske.

Második bővített és javított kiadás.

472 oldalt magában foglaló igen csinos vászonkötésben. Ára csak 90 ujkr. Nagyobbréti díszkiadás pompás borítékkal és aranyozott szűlöl, mely ajándékozásra igen alkalmas. Ára 2 ft. 60 kr.

Ezen új kiadás a magyar irodalom egyik legszakértőbb férfai által összeállítva, a hazai költészet legjelesebb termékeit tartalmazza olyan férfaktól, minők Vörösmarty, Berzsenyi, Kisfaludi, Kölcsei, Garay, Erdélyi, Bajza, Petőfi, Gyulafi, Arany, Czuczor, Szász, Tompa, Tóth Kálmán, Lisznay sat.; kiknek népdalaik és egyéb hazafitai szemlelben írt költeményeik mindig a legnagyobb közkezdésben részesültek.

10 forintot érő megrendeléseknél a választott könyveket bérmentesen küldöm rendeltetésük helyére.

LAMPEL RÓBERT,

kiadó könyvtáros Pesten, a városházteren

Különösen figyelemre méltó

gazdák, ács mesterek, hajóépítők, hajó- és malomtulajdonosok, halászok és általában a közönségnek.

Tizenkét éve már, hogy a közönségnek Magyarországon kereskedésbe hoztam, s ugyanaz maig, mint nevezetes jószág ezik használatát a gazdaságokban; de minthogy a tapasztalás bizonyítja, hogy a közönségnek némi vegytani részkeleti összekelés, valamint másodikori lepárlás által tartósabb és szaporább lesz; szükségem láttam a t. cz. gazdaságoságot figyelmeztetni, hogy azon kátrán, mely az újabb kezelési mód szerint készült, egyszeri bekenéssel sokkal vastagabbra fog, mint a másik kétszeri bekenése. Továbbá, a bekenet tárgyának szép fűnyt ad, és tartósságára nézve is nevezetesebb előnyöl bír a közönséges kátrány fölött, azon kívül pedig sem a napugarak sem az ősl behatásának nincs rá enyésző befolyása, s épen azért hajók és minden faeműiek, melyek a nedvességnek vagy vízbehatásnak ki vannak téve, e kátránnyal kenés által legerősebben megóvatnak.

Ezenkívül ajánlhatom a tisztelt gazdaságosoknak a kereskedésünkben található **valódi belgiumi Paraffinkenőcsöt**, egy és két fontos ládészekában, vagy horoldóban 25 fonttól kezdve 300 fontig. — Az árak a lehető legolcsóbbak.

Továbbá, a gépáruval bíró gazdaságok ajánlom gazdaság közszeltemet, gépek és mozdonyok számára, továbbá különös jószágú kő- és faszemet kovács és gépműhelyek számára, valamint a legiszább gépelejt a legolcsóbb árt.

ÉDER F. M.

Fűszerkereskedő az „aranyelfőházhoz“ a vácziutczában 2 szám alatti házban.

RUMBURGI VÁSZONÁRU-RAKTÁR

József-tér Wieser-féle ház, 9. sz. a.

Az élénk helybeli részvét, mint szinte a vidékről jelentékeny megbízások, melyeknek üzletem rövid fennállása óta örvend, meggyőződésem arról, hogy áruim valódisága és jutányossága már is általános elismeretnek, s főtörökésemet mindög oda irányozandom, hogy t. cz. vevőim bizalmát s meglegedését tartósan biztosítsam.

Árjegyzék, szabott árak

austriai pénzbeceben

1 db 30 rőf helyi vászon	4	frt 50	król 7	frt —	krig.
1 „ 30 „ sziléziai fonalvászon	6	50	10	—	—
1 „ 30 „ bőrvászon 6 lepedőre	8	—	12	—	—
1 „ 38 „ creas-vászon 12 alsóblaválóhoz	9	—	18	—	—
1 „ 30 „ 3/4 rumb. fehér fonal-vászon 9 ingre	10	—	20	—	—
1 „ 38 „ „ „ „ 12 „ „ „ 13 „ „ „ 28 „ „ „	13	—	28	—	—
1 „ 42 „ 3/4 hollandiai vászon 12 női ingre	13	—	28	—	—
1 „ 54 „ 3/4 rumb. gyolcs, legnehez. minőségű	19	—	100	—	—
1 „ 50 „ czérna-vászon 15 ingre	22	—	40	—	—
1 „ 30 „ atlasz-csinvat, ágyneműhez és alsóru- hűkhöz	6	50	15	—	—
1 „ 30 „ szines ágyszövet	5	50	12	—	—

Továbbá, készen tartanak: valódi vászonzebekendők 1/2 tucatát 1 frt 25 kr. 5 frt; 1 tucatát törökendők sávyai és damasztblé 2 frt 50 król 10 frt. Fehér asztalkendők 1—5 frt. Asztalkendők 2 frt. 50 król 8 frt. Kávékendők minden színben, gyapjú asztal- és ágyterítők; készületek atlasz sávyólból 6, 12, 18 és 24 szélességre; 3/4, 1/2 és 1/4 széles vásznak ágylepedőkre, szinte igen olcsó árakon eladotnak. Mely tisztelettel

Taub Károly,

József-tér Wieser-féle ház 9-ik sz. alatt.

Levélbeni megbízások ugy, mint eddig, továbbra is bérmentett pénzkiadás után lekiskimeretesen s pontosan fognak eszközöltetni.

Ujabbán megjelent, es. k. szabadalommal ellátott

FOGSOROK RUGÓ NÉLKÜL,

melyeket minden nyomás és fájdalom nélkül lehet behelyezni és viselni, beszűdre és rápisra egészen alkalmasak, azon kívül tartósnak is, kaphatók:

COHN F. LIPÓT orvostudor és fogász, valamint atyja **COHN J. LEONÁRD**, sebész és fogorvosnál, József-tér 14-ik szám alatt a fiokbank mellett.

Ugyanott a villanyosság alkalmazásával

fájdalom nélkül eszközöltetik a foghuzás;

(Dr. Francis, filadelfiai orvos főfődőzése szerint), ugy, hogy az illető az egész mű- (9)—(2—*)

Hirdetmény!

Több oldalról fölszólítás nyomán van szerencsém fölszólítani a tisztelt közönséget, hogy

**hölgyek, urak, fi- és lánygyermkek számára ingeket és láb-
cavalókat, valamint e körbe vágó minden-
nemű fehérneműket francia minta és mérték szerint ma-
gam szabom,**

és saját felügyeletem alatt lévő varróknál által készíttetem, s épen ezért a tartós varrás és jó szabásért jótallok.

Továbbá a rozsl szabott fehérneműk helyes átalakítását is magamra vállalom.

BECKER C. V.

Szervitátér, 5. szám, Fischer czukrász mellett.

Eladás képezés nélkül

BECSBEN.

Legnagyobb gyár
egész
Nemetbenben.

Ulcsobb mint a bel és külföld bármely gyártmánya.

Az árak nagyban és kicsinyben a bécsiek módjára

RAKTÁRAK.
PÉSTEN:
József-tér, Pénz. 44
Nátorlaton, szegélyén.
BECSBEN:
Walthausgasse N. 339
PRÁGÁBAN:
Grosser Ring, W. J.
Löschner mellett.
BETLIN, LIPSE, MÜNCHEN, BAMB.

Magyarországon, Ugyanott,
KOLLÁRIS J. A. Péstben.

(11)—(1—*)

Pesten, a lipótvárosi gyógyszerháznál „Szent Istvánhoz“

Chinai hajfestőszer,

József-tér, 10. sz. a. következő nevezetes czikkok kaphatók:

egy üveg 2 frt. 50 kr. austr. ért.

E szerrel szemöldököt, haját és szálkát tartósan festhetni a leghalványabb szőke és sötét-szőke szintől kezdve sötét-barna és fekete színig, a színvegyületeket hatalmukban bírván; mindenkori befűrésés után e szerrel a haj egy arány-nyal sötétebb lesz. Ezen vegyék minden veszélyes részekétől szabad. Az eredmény meglepően szép; így p. o. a szem több jellemet és elevenséget nyer, ha a szemöldökét valamilyen sötétebbre festetnek. A festőszer egy üvegben van és nem adatik tokban, egyszerűen a czim a használati utasítás által találhatók, s az üveg e czimmel le van pecsételve, mire figyelmet fordítani kérek. A feltűnően szép színek, melyek e szer által előhozhatók, minden eddig fölhozottakat felülmúlják.

Bajusz-növesztő-kenőcs, egy szelence 2 frt. 80 kr. a. é.

Nevezett kenőcsök naponként reggel egyszer két borsószemnyai az illető szakállhelyekre gyengédn bedörzsöltetik. Az eredmény oly nagy, hogy már 16 éves fiatal embereknél is, 6 hónap alatt, teljes tömött bajusz vagy szakáll áll elő. — A biztos sikeréről a gyár kezkesedik.

LILIONESE,

az orvosi ügyek porosz kir. ministeriuma által megvizsgáltott, s azon sajátjával bír, hogy a bőrnek ifjú frisseséget újra visszazárja, s minden bőrtisztáltságot, mint szepőt, bőrfoltot, visszamaradt himlőfoltot, pírsemet, száraz és nedves bőrzuzmókat, nemkülönben orrvörösséget, akár fagyás akár a vér tisztáltsága által okozottat az, és a bőr sárgaságát eltávolítja. Hatásáról, mely 14 nap alatt beáll, a gyár kezkesedik, s nemsekerülés esetében a pénz visszafizeti. — Egy üveg ára 3 forint austriai érték.

Keleti szőrvesztőszer,

egy üveg ára 2 frt 50 kr. austr. ért. eltávolítja a haját a hol az nem szivesen tartatik, 15 percet alatt minden fájdalom, és a bőrei veszedélyes következős nélkül. A bajusz, a főrú disza, a nőnekek épen ellenkezője; ennek, valamint az igen mélyre nőtt homlokhajának, vagy az összeszt szemöldökeknél eltávolítására is nincs emnél jobb szer. Az eredményről kezkesedik a gyár, s nemsekerülés esetében a pénz visszafizeti.

Postán küldve 50 krral több küldendő a becsomagolásért, különben nem fog elszállítatni.

(12)—(2—*)

Photogen- és photogen-LÁMPA-RAKTÁR.

Photogen (hydrocarbure, szénvízilégy), mely azonban el nem eszerendő más új tulajdalmú világítószerekkel, **mindennemű világításra** legjobb ajánlat; és fehér lángjának **rendkívüli világítása, nagy olcsósága,** de leginkább **hosszu ideig tartó égése** által a répaolaj és más efféle világítószerek fölött az elsőseget méltán megérdemi.

Egy font valódi photogen 6" széles béllé, mely két stearingyertya lángjának erőjével bír és 6—5 óráig is elég, keril 46 uj krba; emédfogva **egy órai világítás** kerilbelül 1/3 uj krba keril, oly lámpáknál pedig, melyeknél a bél 7" széles, 38—40 óráig ég; miközben két stearingyertya világító erőjét ömleszté szét magakörül, **egy órai világítás** mindamellet csak 1 1/2 uj krba keril.

A photogen-lámpák mindenféle neme ndám nagy választékban és a legutányosabb gyári áron megszerezhető; az utasítás figyelembvételével kezelésük igen tiszta és kényelmes.

Illatos photogenel szinte szolgálhatok.

Miután a **bécsi es. k. légszusz-lámpagyár, melytől én** czikkemeit veszem, az ősz és tél folytán teendő megszámom megrendeléseknél alig lesz képes eleget tenni, tehát fölkerem a t. cz. közönséget, hogy nagyobb számu lámpák vagy utczalámpák szükségére esetében, azt velem idejében tudassa, hogy a kellemetlen hátráltatás elkerültesék.

NADLER J. Wm.,

es. kir. szab. nagykereskedő, Zrinyi-utca 9. sz. a.

(13)—(1—*)